

ساخت یک پالایشگاه و یک پتروشیمی کمتر می‌کند. توسعه ابر پروژه‌های مولدی همچون پتروپالایشگاه‌ها اثرات بلندمدت و کوتاه‌مدت مهمی را نیز به همراه دارد و آثار اقتصادی، اجتماعی و سیاسی مثبت و ملموسی را در کشور نمودار می‌کند که مهم‌ترین آن، تبدیل شدن ایران به هاب مواد شیمیایی در منطقه و جهان و همچنین خنثی‌سازی قطعی تحریم‌هاست؛ مسیر توسعه پتروپالایشگاه، به دلیل رشد چشمگیر بازار تقاضایی مواد شیمیایی نیز بسیار مهم است به‌نحوی که چشم‌انداز رشد هرساله بازار مواد شیمیایی در دنیا ۵ درصد است که حاکی از صرفه اقتصادی داشتن تولید مواد شیمیایی از طریق رویکرد پتروپالایشگاه است. برای نخستین بار، دولت سیزدهم تصمیم گرفته در زمینه پتروپالایشگاهی ورود جدی داشته باشد و نخستین پتروپالایشگاه را با ظرفیت ۳۰۰ هزار بشکه‌ای نیز تأمین مالی خواهد کرد و در دست اجرا قرار گرفته است. همچنین اعطای تنفس خوراک به پتروپالایشگاه‌های در دست‌ساخت توسط بخش خصوصی، مزیت و بازدهی پروژه‌های پتروپالایشگاه‌سازی را به‌شدت افزایش می‌دهد و این رویکرد در وزارت نفت در حال پیگیری است تا جذابیت سرمایه‌گذاری بخش خصوصی را در این پروژه‌ها فراهم کند.

● چهارمین اقدام انرژی دولت سیزدهم

سهام‌داری در پالایشگاه‌های فراسرزمینی

ساخت پتروپالایشگاه به تعداد بالا با توجه به شتاب روزافزون مصرف مواد شیمیایی در دنیا و ساخت پالایشگاه به میزان برطرف کردن نیاز مصرفی کشور در تولید بنزین، در داخل کشور بسیار اهمیت دارد. اما دو پارامتر مهم سرمایه و زمان پایان ساخت پروژه‌های پالایشی و پتروپالایشی تأثیر بسزایی دارد؛ بنابراین در بین موارد موجود، بهترین راهکار برای خنثی‌سازی تحریم‌ها به شکل فوری، حرکت به سمت تولید فرآورده در پالایشگاه‌های ساخته‌شده در سطح دنیا است که امکان سهام‌داری ایران وجود دارد. در این شرایط برای سهام‌داری ایران در این پالایشگاه‌های موجود و با ظرفیتی پایین‌تر از ظرفیت اسمی خود، نه تنها سرمایه‌گذاری اولیه و زمان ساخت نیاز نیست بلکه ایران در ازای سهام دریافت شده، یک خدمت یا کالا ارائه می‌دهد. مفهوم سهام‌داری ایران در پالایشگاه‌های فراسرزمینی یکی از اصلی‌ترین راهکارهای خنثی‌سازی کوتاه‌مدت تحریم‌هاست؛ بنابراین سهام‌داری ایران در پالایشگاه‌های فراسرزمینی علاوه بر خنثی‌سازی تحریم‌ها امکان فروش نفت ایران به این پالایشگاه‌ها و همچنین ایجاد درآمدهای ارزی جدید برای ایران را فراهم خواهد کرد.

ایران که سال‌هاست در زمینه تحریم‌ها توانسته ظرفیت پالایشی خود را در حداکثر ظرفیت خود نگه‌دارد و از توان فنی مهندسی بالایی نیز برخوردار است؛ ابتدا برای بازگشت این پالایشگاه‌های کشور و نزولاً به ظرفیت اسمی و اصلی خود، به صادرات خدمات فنی مهندسی و تجهیزات اقدام خواهد کرد؛ سپس برای رسیدن به این ظرفیت حداکثری باید نفت سنگین و نزولاً سبک‌تر شود که در اینجا با نفت سبک‌تر ایران تلفیق خواهد شد و در نتیجه نفتی با ویژگی‌های نزدیک به نفت ایران تهیه خواهد شد تا به عنوان خوراک به پالایشگاه ارسال شود و به این ترتیب علاوه بر صادرات خدمات فنی مهندسی، نفت ایران نیز از این پس در این پالایشگاه‌ها مورد استفاده قرار خواهد گرفت. صادرات خدمات فنی مهندسی هزینه ثابت اصلی ایران در این پالایشگاه‌ها خواهد بود و به عنوان میزان آورده دولت ایران محاسبه خواهد شد و به همان میزان نیز ایران سهامدار خواهد شد؛ اما میزان نفت صادر شده به عنوان هزینه متخیر محسوب می‌شود و از محل فروش فرآورده‌های نفتی علاوه بر اعطای سود سهام ایران در پایان سال مالی، باید نفت خریداری شده از ایران را نیز تسویه کند؛ بنابراین با یک تیر دو نشان زده می‌شود؛ علاوه بر صادرات خدمات فنی مهندسی ایران و سهام‌داری ایران در پالایشگاه‌های فراسرزمینی، بازارسازی تضمینی برای نفت ایران نیز ایجاد خواهد شد.

در کنار همه این موارد ایران با مشکل ناترازی بنزین روبه‌رو است و حرکت به سمت سهام‌داری ایران در پالایشگاه‌های فراسرزمینی، می‌تواند علاوه بر بازارسازی تضمینی برای فروش نفت خام ایران، امکان تأمین پایدار بنزین ایران را فراهم کند و در این بین نیز ناترازی بنزین در کشور از بین برود. این نیز راهکار مهمی است که در دستور کار دولت فعلی قرار گرفته و نخستین قرارداد در زمینه صادرات خدمات فنی مهندسی و به ازای آن، دریافت سهام در پالایشگاه‌های فراسرزمینی و نزولاً به کشور و نزولاً به امضار سیده و دو پالایشگاه در این کشور، مقصد صادرات خدمات فنی و مهندسی و همچنین نفت خام ایران هستند تا ایران از این طریق، فرآورده‌های نفتی و همچنین درآمدهای ارزی از محل سود سهام و همچنین فروش نفت خام دریافت کند.

در بخش مشترکان پرمصرف را شاهد بودیم و این تعرفه‌گذاری پلکانی موجب صرفه‌جویی ۳ میلیارد دلاری ارزی در کشور شد. تعرفه‌گذاری پلکانی پرمصرف‌ها و اصلاح قیمتی انرژی بخش خانگی، نخستین و مهم‌ترین اقدام دولت در زمینه بهینه‌سازی مصرف بوده که باید تداوم پیدا کند تا بتواند مشکلات کشور در زمینه ناترازی در سال‌های آینده را حل کند.

همچنین وزارت نیرو نیز برای مشترکان پرمصرف برق الگوی تعرفه‌گذاری پلکانی را از اسفندماه ۱۴۰۱ اجرایی کرد که نتایج اجرای این سیاست مهم را در بخش برق، در تابستان ۱۴۰۱ شاهد بودیم؛ جایی که دولت با اصلاح الگوی مصرف از طریق سازوکار قیمتی دوطرفه و تعرفه‌گذاری پلکانی -نمایی پرمصرف‌ها (تشویق برای مصرف کمتر و تنبیه برای مصرف بالاتر از حد الگوی بهینه) توانست به خوبی مصرف مشترکان پرمصرف را مدیریت کند.

● سومین اقدام انرژی دولت سیزدهم

فرار از خام‌فروشی با توسعه پتروپالایشگاه‌ها

یکی از مسائل جدی در خنثی‌سازی تحریم‌ها، مسئله فاصله گرفتن کشور از خام‌فروشی نفت است تا جایی که یکی از پاشنه آشیل‌های کشور در مواجهه با تحریم‌ها، بحث وابستگی بودجه کشور به نفت خام است؛ مسئله‌ای که موجب شده تولید نفت در کشور به‌شدت به تحریم‌ها وابسته باشد.

نفت خام ایران یک گلوگاه مهم داشته است. متأسفانه ما مسیر تبدیل نفت خام به فرآورده‌های نفتی را در پیش نگرفته‌ایم. در مسیر تبدیل نفت خام به فرآورده‌های نفتی امکان تبدیل نفت به دو نوع فرآورده و دو مسیر مجزا وجود دارد. نوع اول فرآورده‌ها، تبدیل نفت به فرآورده‌های سوختی مانند بنزین توسط پالایشگاه است که رویکرد پالایشگاه‌سازی را در کشور توسعه می‌بخشد؛ نوع دوم محصولات و فرآورده‌های نفتی نیز تبدیل نفت به فرآورده‌های شیمیایی و مواد شیمیایی است که از مسیر پتروپالایشگاه‌ها پیش می‌رود. مسیری که متأسفانه کشورهایی که حتی منابع نفتی ندارند؛ پیش گرفته‌اند اما ایران با این حجم از منابع بزرگ نفتی و گازی خود به سمت آن نرفته است. پتروپالایشگاه شاخه مواد شیمیایی را توسعه می‌دهد که ارزش افزوده بسیار بالایی دارد و با تکمیل زنجیره ارزش از طریق پارک‌های شیمیایی مانند آلمان و چین تأمین‌کننده همه زنجیره مواد شیمیایی خواهیم شد.

ساخت پتروپالایشگاه به جای پتروشیمی و پالایشگاه به صورت مجزا، موجب بهینه‌سازی و کاهش هزینه‌های سرمایه‌ای و جاری مورد نیاز می‌شود. در واقع سرشکن شدن هزینه‌ها، در مجموع هزینه ساخت یک پتروپالایشگاه را از

**دولت سیزدهم
در زمستان ۱۴۰۰
با وجود ناترازی
بسیار بالای گاز در
بخش‌های مختلف،
با اعمال سیاست
تعرفه‌گذاری پلکانی،
در زمینه بهینه‌سازی
مصرف و کاهش
مصرف مشترکان
پرمصرف حرکت کرد
و این سیاست کمک
چشمگیری در عبور از
زمستان بدون قطعی
گاز و خاموشی داشت**